

Mulgi laulukoor tuli kokku

Mulgi laulukoor Mustla rahvamajan laularjutusel. Pilt: Kristi Ilves

Oktoobreku lõpuotsan sai Paistun edimest kõrda kokku Mulgi ühendkuur. Nüüd om kokkusaamisi joba mitu ollu ja edimene ülesastmine kah kokku lepit.

Prilla om koori nimekirjan 53 enge, a mitu inimest om lubanu pääle uut aastet viil manu tulla. Koorijuhatei Kristjan Ömbulus üteli, et tal om väige ää miil, et nõnda pallu inimesi taht Mulgi koorin laulda. Edimene kõrd olli

küll latsin pallald neli miist, a nüüd om mõni manu tulla ja uusi oodetes iki kah. Koorijuhatejel om ää miil kah selleperäst, et nuuri om pallu.

Lauluarjutus om ariliguld kaits kõrda kuun, ütekorra-ge neli tunni ja tüüd tetäs sõs tubliste. Enne jõule käip kõva jõululaule õpmine, sinna vahele lauldas kah laule Mulgimaast ja Mulgimaa laulukirjutejide laule. "Pruuve aal teeme pallu tüüd kah äälesäädmisege, mes om siandse

ildaagu kokku tullu koori jaos väige tähtis, et ääle iki iluste kokku kõlas. Selle jaos tulep õppi ütenkuun laulma, laulmise aal ütstõist kulleme ja koorijuhateje juhatus kulleme," sellät Kristjan Ömbulus.

Rahvast om kuuri kokku tullu egäst Mulgimaa veerest. Kige rohkemb om prilla Villändi valla inimesi, aga tulejit om kah Villändi linnast ja üits pere kogundi Pärnumaalt. Elukoha järgi inimestel vahet ei tetä ja

Mulgi koori juhatei Kristjan Ömbulus.

kedägi kodu ei saadete. "Mulgimaa laulukoori tuleja ei pia kindlaste mulk oleme, päämine om, et inime tahas laulda Mulgi laule ja oles valmis Mulgimaal kooriarjutusel käimä," kõnel koorijuhatei.

Nime uvvel laulukooril viil ei ole, a lähembel aal akates nimeküsimust aruteme ja otsites kooril paslik nimi kah.

Edimene ülesastmine, kun Mulgi laulukoori kuulda-nätä saap, tulep joba 21. detsembrel Paistu rahvamajan jõululaulupidul.

Kristi Ilves

Ene Saar

Villändi vallavanemb

Ma ole mitu aastet mõtelnu, et mulkel piast iki oma kuur kah oleme. Suurembidel kotustel om oma koori olemen, a Mulgi kuur annap tillembide küläde inimestel kah võimaluse oma koorin laulda. Kuna 2016. aastel tulep Paistun IV Mulgi pidu, sis oles uhke küll, ku sõs oles mede kooril edimene suuremb ülesastmine.

Kuna mede oma koorijuhatei mulk Kristjan Ömbulus olli valmis kuuri oma käe ala võtma, sõs ma kaesi omalt puult inimesi nõndapallu utsite, et iki koori kokku saas. Ja saimegi! Meeste otsmisege tulep viil vaiva nätä – neid om vähä. Tahas ju iki, et meil oles segäkuur. Nõnda, et kel uvi om, saap viil manu tulla.

Mulgi käisive üle mere laada pääl

22.-23. novembreni peeti Elsinigin joba 31. kõrda Märdilaata. Siikõrd olli päätähelepanu all Villändimaa. Märdilaada pääl ollive ulgandi vällän kah mulgi. Laat-messi pääl kõneldi sellest, kunkottal ja kudas Eestimaal

Kaja Allilender
MKI juhatei

puhkust pidäde saap, uvilise saive mitmest seminarist osa võtta, tetti äri käsitüü ja söögikraamige ja kulleti ääd Eesti muusikat. Linnutii, Lõotsavägilase, Untsaka, Andre Maaker ja tõise teive kaits päevä muusikat.

Mulgi ollive puha üttemuudu vällänagemisege – kel olli Mulgi kuub, kel Mulgi kuvve järgi tettu ame.

Tuglase Seltsi egäsügüsene suur ettevõtmine, mes sai ürajutuse joba 1983. aastel.

Kate päeväge käis Märdilaadal üle 17 000 inimese. Mulke Märdilaadal käimist kamand Mulgi Kultuuri Instituut, raha and Mulgimaa Arenduskoda.

Mulgi kiil: Kristi Ilves

Märdilaada pääl paksive mulgi oma kige parembet kaupä.

Ku Untsaka püüne pääle tullive, olli kohe tantsulats rahvast täis. Pildi: Meelis Söerd

Mulgimärgiline aaste

Sii aaste om pallu kõneldu Mulgi märgist. Terve Mulgi konverents olli mede märgil pühendet, vällä kuulutedi märgi võistelus ja aaste lõpun saame täada, mes sis Mulgi märgis valiti.

Kristi Ilves
Toimendei

Üitskik ku ilusa ja ää märgi asjatundja Mulgi märgis vällä valive, om neid märke iki pallu rohkemb – egälütel oma. Muduki täave kik mede kaaruspaelamusterd, uhket kuube, kaabut ja tikutoosimulki, kes jälle uute tikutuuse pääl ja Talna-Tartu tii veeren seisäp. Tõise jälle ütlev, et kik nii kuvve-kõrdi ei ole midägi väärt, ku nende kandja mulgi kiilt ei kõnele ja mede kombist lugu ei pia. Kolmande arvave, et Mulgi märgis om söögi ja süümisekombe, mede kodude lõhna või ilus luudus. Mine võta sis kinni, kel sii õigus om. Arvate võip, et kigil omamuudu.

Mede ädä om kah sii, et me ei tää enämb, mes nii ammutsest aast peri märgi tähendeve. Ilus om vaadete uhkit kuubi ja kirivesi kõrte, a mesperäst na just sedäviisi ja siaste värvege tettu om, sedä me enämb ei tää. Prilla tarvitedes punast kaaruspaela ilu peräst, a vanast pidi ta kuvve kandjat kurja iist kaitsma. Kik veere ollive paelage ärä tett, et kuri kunnigilt manu ei saas tükki, paela sõlme sissi pidive temä sõra kinni jäämä. Sedäsi kõnel konverentsil Anu Raud.

Aig läap edesi, mustre ja märgi saave kah aigamüüdä tõises. Oma näo oidmise man piase me kaame vana alla oida ja uut sinna järest näpuotsage manu panna. Om peris ää, ku mõnikõrd maha istume ja mõtleme, kudas me prilla välläpoole paistame ja miandse märgi oma lastel ja lastelastel maha jätäme. Mede pühädekombin om vana ja uus joba peris äste kokku saanu, väte nüid omgi paras aig selle pääle rohkemb mõtelde.

Rahulikku pühädeaiaga ja mulgimustrelist uut aastet kigil!

Mulgimaa Uhkuses valiti Ants Taul

10. oktoobrel kuulutedi Tarvastun IX Mulgi konverentsil Mulgimaa Uhkuses torupillimiis ja -meister, tubli pereesä, mulgi perimuse ja eluviisi oidai Ants Taul.

Ants Taul ek mulgi muudu Tauli Ants või Torupilli-Ants om sündinu 7. märsil 1950. aastel. Ta om naisemiis, nellä täiskasunu latse esä ja nellä latselatse vanaesä. 2000. aastel valiti Ants Taul aaste esäs. Temä latse Anu, Andrus, Triinu ja Tõnis om kah kik ütte või tõist kanti pidi muusikage seot.

Tauli pere om joba mitu põlve elänu Riidajen ja ollu suures toes selle kandi kultuurielu edesivimise man. Prilla piap Antsu pere sääl Torupillitalu. Oma kätege ehita talule manu võdrastemaja, kun tetäs õpmisepäevi, kuunistmisi, laagrit ja pidusit. Kikke sedä iki mulgi vaimun ja ütten torupillimuusikage.

Kige rohkemb täadas Antsu vast iki ku torupillimiis ja endise ilmakuulsa ansamble Torupill liiget. Torupillist täap Ants kikke – aastit olli ta kah Eesti kige tuntumb torupillimeister, kelle pille om prillagi nii Eestin ku

kaugembel kah. Prilla Torupilli-Ants esi torupille ei tii – selle ammati pääl om nüid temä vanemb poig Andrus.

Tõine Antsu jaos tähtis pill om lõõtsapill, sedä mängip ta kah ää meelege. 2013. aastel and Villändimaa Lõõtsaklubi vällä Ants Tauli lõõtsalugude laadi „Aig Teppo lõõtsage“. Nii torupilli- ku lõõtsamängu om Ants Taul õpenu kah Villändi kultuurikoolin.

Kik vana ja mulgilik om Antsu arust väärt alla oidmist. Olgu nii sis kombe, pilliluu, tüüriista või eluviis. Vanaaigne ehitus om tal kah väige süäme järgi. Mulgi kiil ja miil om Tauli Antsu jaos tähtsa. Temä Elme murrak om pehme ja suuperäne. Tänu oma murdekeele mõistmisele om ta saanu abis olla „Mulgi sõnastigu“ kokkusäädmissel ja om prilla osaline kah suure mulgi sõnaraamatu tegemise man. Rahvale miildive temä ausa ja ää nallage vürtsitet välläütlemise Vikerraadju Mulgi uudiste saaten ja Sakalan. Esä käest õpit mulgi kiilt kannap edesi tüdär Anu, kes laulap ja kirjutep sellen keelen.

Mulgimaa Uhkus 2014 Ants Taul.
Pilt: Ilmar Köverik

Antsu päämine mõte ja suuv om kutsu inimese tagasi maale eläme, oidma oma maad, rahvast ja kultuuri, mitte mineme ütten egä uvve moeröögäatusege ja mitte otsma kergembet elu linnest või vällämaalt. Ta tunnep muret selleperäst, et eestlastel om kainet talupojamõistust vähäs jäänu ja pelgäp, et juurdest, perest ja perimusest välläütlemine võip lõppede mede riigi ja rahva kadumisege.

Kristi Ilves

Mulgi konverents Mustlan

Kaja Allilender
MKI juhatei

dege Anu Raud, Ants Johanson, Asta Jaaksoo, Tõnno Habicht ja Arno Pavel. Märkest laiembelt kõnel Linnar Priimägi, Villändimaa toiduvõrgustigu OTT tegemistest kõnel Anu Johani.

Konverentsil kuulutedi kolmandet aastet vällä Mulgimaa Uhkus. Selles valiti Elme kihelkonnast Riidajest peri rahvamuusik Ants Taul. Pallu õne ja jaksu Mulgimaa peränduse oidmise jaos!

Mulgi konverentsil kuulutedi vällä kah mulke vanemb

2014/2015, selles sai Ummuli vallavanemb Enn Mihailov.

Mulke Seltsi nõnamiis ja 2013. aastel Mulgimaa Uhkus Kaupo Ilmet kuts rahvast üles pidäme 12. oktooberd mulke lipu päeväs ja tõmbame Mulgimaa ilus lipp egä mede tare man masti. Lipu päeväs om 12. oktoober valitu selleperäst, et just 12. oktoobrel 2013. aastel õnnistedi Mulgi lipp Tarvastu kirikun sissi.

Konverentsil käis ümärguld 200 uvilist. Mulgi konverentsi kõrrald Mulgi Kultuuri Instituut ütten Tarvastu vallage.

Mulgi kiil: Kristi Ilves

Vaibakunsnik Anu Raud ja Mulgi Kultuuri Instituudi juhatei Kaja Allilender näitäve Anu Raua nõõrivaipu. Pilt: Kristi Ilves

Mulgi märki otsmen

Mulgi otsive oma märki, mis tuus võõrit siia. Mia arva, et omavalitsusjuhtel om julgusepuudus või irm äbisse jääjä, kui tetä midägi omamuudu või esiki ullumiilset. Ometi tahave inimese nätä just midägi esierälikku.

Üits ommuku olli Abjan uutlitselaterna posti otsa tõmmatu jalgratas. Sii olli nõnda ilus ja paslik sääl, et ma kujute ette, kuis terve uutlits võis olla täüs egäsu-gutsit kondimooturige sõiduriistu. Ärgites rohilest mõtlemist ja puha.

Mõisakülän om pallu risttiisit, kun liiklus om nulli lähiksen. Sinna võis panna päeväpatareide pääl tüüteve valgusvoori – nalla kui pallu. Jutt säänsidest veidü ullik-

sist ettevõtmistest lääas ku kulutulii eestlaste ku lätliste sehen laiali.

Halliste om valla võtten „halliste“. Nõnda võis sinna ehite üte alli värmi suure tooli, midä näütüses vallavalitsuse naase võis egä keväde mõsta nigu üliõpilase Tartun Baeri pääd.

Karksi võis ehite suure kura-di- või mulgi vägilase Koorti järgi koordiratta oma iluse oru veere pääle, sest Sakala kõrgustiku kesk-kotus om just säälkandin. Sii oles kallise ettevõtmise, aga sääl eläve ju kah kige rikkambe mulgi.

Kik siin ilman ei pia oleme kasulik ja mõistlik, raasike veidrust kulus egäüte ellu ärä.

Kalle Gaston

Aituma teile, et uskside Mulgi vanembe ammati miu kätte. Ma kae selle aastege anda endest kik, et elu Mulgimaal iki ülesmäge lääas ja Mulgi kultuuri instituut pallu ärä tetä jõvvas.

Ma tahas, et Sooglemäe saas uvve uu ja raha kah. Edimese sammu sellen suunan om joba tettu. Vaja om avite Elme kihelkonna ja terve Valgamaa mulkel oma juure uvveste kätte leida, et na saas ennest uhkusege mulkes pidäde. Me siin Valgamaal oleme väärilise mulgi nime kandma.

Aituma ennest miu mulke vanembes ollu Karu Alarile, kes tei kõvaste tüüd ja ai süämege mulgi

Mulgimaa vanemb Enn V ek Enn Mihailov. Pilt: Alar Karu

asja. Suure tüü tei ärä kah Saare Ene ja nüid om kik Mulgimaa

omavalitsuse tänu temä iistvedämisele üttenkuun Mulgimaa Arenduskoja all. Tänu Alarile ja Enele om Mulgimaa täembe kokkuoidvamb ja tugevamb ku kunagi enne.

Ma looda, et saame kah uvvel aastel üttenkuun sõbraliguld ja ilma poliitikade Mulgimaa asja edesi aade. Siiaamaani om sii meil äste vällä tullu. Mia usu, et Mulgimaa parembe päevä om viil ihen.

Enn Mihailov
Hummuli vallavanemb
Mulke vanemb

Mulgi kiil: Kristi Ilves

Üits mulk

Üits miis, kes om suurembe jao oma elust mujal elänu, mõistap mitmit kiili ja tunnep eri kultuure, piap oma latsepõlve kodukotust Mulgimaal nõnda tähtsas, et tahap mulgi kultuuri üle ilma näidate ja kannap uhkusege Mulgi kuube. Sii miis om Eesti aukonsul Moldovan Igor Gontšarov.

Elät prilla Moldovan ja ariligid eesti kiilt ei kõnele. Kudas Sa olet Mulgimaage seot?

Miu vanembe saive tuttaves Eestin Villändimaal. Emä Silvi Mõtus elli Tarvastu valla Jakobimõisa külän ütten oma emäge, miu vanaemäge Anne Maria Mõtusege. Esä olli sõaväelane ja selleperäst ollime üttepukku rastaste pääl, ellime palluden linnen, a üits kõrd aasten, puhkuse aal sõidime iki Eestise. Miul om siamaani meelen jõulupuu Tarvastu kirikun, kama ja rabarberi maik, paksupiimäkuuk... Kiil ja kultuur aviteve egälütel aru saia, kes ta om. Emä ja vanaemä kõnelive miuge eesti kiilt ja tänu neile ma mõista sedä kiilt.

Vanaemä on maetu Tarvastu surnuaida ja egä kõrd, ku ma ole Eestin käimän, sös ma käi surnuaian vanaemä man kah ärä. Mul om väige ää miil, et miu elun om Mulgimaa.

Elu om üits uvitev asi – latsepõlven om ta kerge, maailm su ümmer om lihtsald olemen, antu ku kingitus.

Ku aastit manu tulep, akkat rohkemb mõtleme, kes sa olet ja mes oma eluge pääle akate. Siandse mõtte ja tunde om ju egäl inimesel paetet sügävese süäme põhja.

Minevaaste lasset omale Mulgi rahvarõõva kah tetä. Mesperäst?

Ma panni tähele, et Mulgi inimese tarvitve tihtipääle pidude ja pühäde aal oma rahvarõõvit. President Ilvesel om ju kah Mulgi kuub mõnikõrd sellän. Rahvarõõvaste kandmine avitep oma peritolu vällä näidate. Miu naisel om Moldova rahvarõõva, a tüdär tarvitvep Mulgi rahvarõõvit.

Mia ku Eesti aukonsul Moldovan pia ju tegeme kik, mes ma saa, et sääil kah eesti kultuuri edesi viia. Ma saa sedäviisi näidate, ku ilusa om Mulgi rahvarõõva. Rahvarõõvas om märk, mille sihen om olemen nii mulgi endetäädmine ku kombe.

Ma ole väige tänulik Eesti kultuuriministeriumil, Maie Pervel ja kigil tõistel, kes avitev mul rahvarõõvit soete.

Kunkotal ja kunas olet oma rahvarõõvit selgä pannu?

Mulgi kuvve pane ma selgä egä kõrd, ku vähätigi põhjust om, olgu sii sis ametlik vastuvõtt või arilik pidu, näituses Moldova riigi sünipäeväl, saatkonde vastuvõttel, rahvakultuuripidude aal ja egä kõrd, ku ma saa Mulgi rahvarõõvit väärilisel näidate. Nii rõõva miildive mulle oma ilu ja mugavuse peräst ja kui na mul sellän om, sös ma tunne ende sihen eelmiste põlve enge ja rammu.

Kudas tõise inimese selle pääle om vaadenu?

Edimene võimalus oma uusi rõõvit näidate olli mul Moldova presidendi vastuvõtul Moldova esiseisvuspäevä aus. Pallald mia üttsinde olligi sääil rahvarõõvin. Suure uvige vaadessive miu kik – ministre, saadiku, kirjamihe. Moldova president Nicolai Timofti ja temä naine ollive väige rõõmsa, et ma tulli just siaste rõõvastege, mida sääil enne nättu es ole. Sii tei selle vastuvõtu uvitevembes ja na arvassive, et tõise võis kah miust iiskuju võtta. Rahvarõõvastel om suur vägi sihen. 2014. aastate vastuvõtul ollivegi Moldova president ja temä naine kah oma rahvarõõvin. Sii olli maru tore.

Kik, kes näeve miu edimest kõrda Mulgi rõõvastege, arvave,

Mede miis Moldovan – Igor Gontšarov

Igor ütten Moldova Eesti seltsi liikmidege. Kura kätt vaadeten Egely Pruuli, Inna Zaharova, Igor Gontšarov, Olga Gontšarova, Daniel Voda, Dmitry Popescu ja Nicolae Rusulencu. Pilt: Daria Gontšarova-Pirvulescu

et nii om mõne Kaukaasia rahva rõõva. Viil ullemb lugu olli sii, ku Moldova kiriku tiinja ollive miu näten muren, et kas Moldovan om tekkunu mõni uus usutunnistus. Vat nõnda tähtis ja esieralik paistap Mulgi rahvarõõvas tõistel vällä.

Kas sul om laanin kunagi Eestise või kogundi Mulgimaale tagasi eläme tulla?

Moldova om miu jaos tõine kodumaa, kun ma lõpeti ülikooli, sai kokku oma naise Olgage, Moldovan sündüs mede armas tüdär Daria. Siin sai ma tuttaves oma sõprege, leidsi omal tüü. Aga Eesti, Mulgimaa olli, om ja jääp miul süämesse ja kutsup mu tagasi kodu. Sii om pallald aa küsimus. Mia ei tää üttegi eestlast, kes ei tahas kodumaale tagasi tulla, pallald mõni ei jõvva sedä oma elu aal tetä. Süäme ja mõttege oleme me kik Eestin, ütten Eestige, Eesti luudusege, kultuurige, kombidege. Kik sii and meil jõudu edesi eläde. Ma ole väige tänulik oma esivanembidel. Nende elu es ole kerge, a na saive akkame. Mes meilgi sös üle jääs – egä me ei saa ju kehvembe olla.

Suvel ollit Eestin ja käisit ütten perege Talnan suurel laulupidul kah.

Sii olli miu ja terve mu pere jaos väige tähtis. Laulupidu om iki uskmede uhke pidu. Ma näi edimest kõrda elun oma silmäge eestlaste ütteeidmist, sedä, kudas rahvas saap oma juurde ja luudusege üttes. Rahvarõõva, rongikäik, laulu, inimese, silmä – ma ei unete sedä kikke elädegi. Mede tillike Eesti ja nõnda uhke laulupidu.

Mes Sa sääil Moldovan pääle aukonsulis olemise viil tennu olet?

Ühessakümmendidel aastidel akassime ütten naisege oma äri aama. Kõrraldime välläpanekit, messe. Teime kuuntüüd üte Eesti rükikojage, telsime sääilt kõrralike veini- ja viinasilte ja teime sedäviisi ütten ääd äri. Peräst tullive tõise aa, tolli- ja muu massu panti pääle ja äri es tasu ennest enämb ärä. Eesti ärisit ja kaup ei ole Moldovan siamaani, kuigi Eesti välispoliitikan om Moldova tähtsa kotusse pääl. Siin om viil pallu tegemist sellege, et inimese aru saas, kui tähtis om äritegemise man sõnapidamine ja kindel turg.

Kudas vaateve Moldova inimese Ukraina sündmuste pääle?

Moldova valitsus ja suuremb jagu inimestest valis Euruupa- tii

ja Eesti om selle man Moldovale suures toes. Sedä tuge om just nüid väige vaja, sest Moldova jaos om kik sii asi joba tuttav. Moldovan olli taoline sõda, kodusõda, millel ollive sama “põhjuse” ja tekkusive siandsesama “kaitsja”. Prilla me siin ei pelgä, sest maailm om muutunu ja Moldova rahvas om valinu tõise tii – me tahame parembini eläde. Mia ole esi kindel ja selläte moldovlastel kah, et euruliit ei kingi ilust ja ääd elu, a ta annap võimaluse äste tüüte ja oma elu parembes tetä. Iiskujus tuu ma iki Eestimaa.

Mesperäst tasus reis Moldovase ette võtta?

Moldova om ilus riik. Siin om lahke ja tüüka inimese, villäkandva maa, ää veini, rikas küük. Mia ku Eesti aukonsul üttele ää meelege, et viimätsel aal om pallu rohkemb eestlasi Moldovase käimä tulla. Tore om kah sii, et na tuleve miu käest küsime, midä Moldovan tetä ja vaadete, ja pallu vähemb om siandsit muresit, nagu kadunu pass, rahakott või autunumbre. Aga me saame nende muredege kah akkame. Ja ärge imestege, kui näede, et moldovlase tääve, mes om Mulgi kapsta, kama ja Vana Tallinn. Egä pidu ja kokkusaamise aal me pakume eesti süüke ja lau-lame eesti laule.

Kudas te sääil kaugel eesti kombit au sihen piade?

Mede rahvide vahel om pallu üttesugust, nii aaluun ku täemben päevän. Mia tähiste ütten oma pere ja eesti kultuuriseltsige egä aastate Moldovan jaanipäevä, jõule, Eesti esiseisvuspäevä ja Euruupa päevä. Oleme egä aastate osalise kah äätegevusliku talvelaada pääl, kun pakume Mulgi kapstit, kama, Mulgi putru, kiluvõileibu, piparkuuke ja esi oleme Mulgi rahvarõõvin. Siande om mede elu Moldovan.

Küsimuse ja mulgi kiil:
Kristi Ilves

Mis ollu, mis tulep Mulke Seltsin

6. jõulukuu päeväl ist mulke vanepide kogu kuun ja vaades tagasi müüdä minnu aastate pääle. Sii aastate olli meil ju juubeliaaste – 80 aastet tagasi saie Mulke Selts tettu. Selleperäst ollivegi kik mede tegemise seot juubelige: kokkusaamise, rükmise, näituse. Esiki rätt tetti uhke numbreges 80. Sii om esiäralik viil selle poolest, et räti kava pand papre pääle mede armastet kunsnik Silvi Väljal ja sii jäiegi temä viimätses tüüs. Tuletegu sii rätt meile kigile Silvit miilde.

Kokkusaamise keväde Tarvastun ja sügüse Talnan lätsive kah äste. Suistepühäde lauba Öhne jõe veeren III Mulke pidul, kunkotal olli rahvast kokku tulla egäst Eestimaa nukast, tundseme endit ku õige mulgi, kes om jälle kodu käimä tulla. Sügüse olli jälle õige ää tunne, ku saieme riigikogun tähtside kotuste pääl istu ja peräst lippe ja lauluge alla linna marssi. Estonia talveaian mõtlike, kudas mede esivanembe siin Mulke Seltsi vällä kuulutive.

Mõni mõtlep, et mesperäst mulgi nõnna sageste kokku saave. Sii om meil selleperäst, et me oleme laiali pillut, kodude om ärä võetu, kiil ja kombe tahave vägisi ärä kadude. Nõndaviisi kokku saieni ja müüdä Mulgimaad ringi käien tuleteme miilde vanu kombit ja murrakut. Jäägu sii rõõm mede jaos seni, ku me viil vähätigi kõndi jõvvame.

Viimätses teos müüdä minnu aastel om 24. Mulke Almanaki välläandmine. Ku kennigi om sellest uvitet, sis saap sedä Vil-

ländist selle kirjaluu auturi käest. Püünäme saata kah Tarvastuse, Apja ja Tõrva.

Nõnda sii aastete müüdä om saanu ja akkame aga jälle järgmise pääle mõtleme. Tulevaaste om meil jälle juubelisi uuta. Mulke Selts asutedi uvveste 25 aastet tagasi. Kaame sedä päevä pidutsembes tetä egä kogukond oman kodun, sest üttekokku tuleme jälle kaits kõrda. Kevädine kuunolemine piast teos saama Elme kihelkonnast Tartu mulke iistvedämisege ja sügüse piave

Villändi mulgi midägi vällä mõtleme.

Aastekse veerive ja mede ria jääve õrembes. Kalli inimese, kes te sedä lehte loede ja tunnede, et te oled mulgi, võis küll mede sekkä tulla. Kaame iki oida Mulgi murret ja kombit.

Mia soovi ende ja oma kogukonna puult kigil rahulikke jõule, ääd uut aastet ja pallu jõudu iki edesi minna! Mulgi uhkus ja jonn saatku mede tegemisi!

Villändi kogukonna vanemb
Leili Weidebaum

Mulgi krõpsu jõusive kõrtsist puuti

Sii sügise leive kaits nuurt miist Indrek Palu ja Ronni Neissaar püsti tillikse tüüstuse, kun akasive Mulgimaa köögiviljast Mulgi krõpse tegeme. Kuna Karksi kandin es ole ää innage paslikku oonet saia, sös saave krõpsu prilla valmis vällanpuul Mulgimaad – Villändin.

Indrek Palu om viindet põlve mulk ja naisege kate pääle piave na Karksi-Nuian publi Tantsivad Mulgid. Sääl akasivegi na kige-päält kundedele juurvillakrõpse pakma ja kui sai selges, et inimestel nii miildive, sös tekku-sigi mõte akate neid kah pakki paneme ja laiembelt müümä. 2014. aaste keväde leivegi Indrek Palu ja temä naise sugulane Ronni Neissaar osauhingu Mulgi Krõpsud.

Mihe teeve prilla katekete paaigu kik tüü porknide möskmisesest kuni kauba laialivedämi-seni esi ärä, pallald mõnikörd, ku pakk väige pääl om, tuleve pe-reliikme appi. Lähembel aal om söski laanin mõni inime manu võtta, sest kikke iki esi ei jõvva ja krõpse om järest rohkemb vaja.

Prilla tetäs nellä sorti krõpse: punatse peedi, porkne, kardule ja kaali, a laanin om kah magusa suhkrupeedikrõpsu kaneelige. Suhkrupiiti om muduki väige rasse saia. Siiani om inimestel kige rohkemb miildinu just punatse peedi ja kaalikrõpsu, näituses Soomen Märdilaada pääl saive nii kige enne otsa. Nii om ju esieräligu ja siandsit mujalt nallalt ei levvä. Kardulekrõpsu

Indrek Palu Soomen Märdilaada pääl Mulgi kaabu siist Mulgi krõpse pakman. Pilt: Meelis Söerd

om tettu selle jaos, et kundesit manu meelite, sest nendege om inimese arjuni. Ku kardul om ärä mekit, proovites kah töisi ja ariliguld akkavegi nii rohkemb miildime.

Pääle krõpse om meestel mõttin kah paar muud asja, midä võis köögiviljast tetä. Pubin om joba ärä proovit esitsugutse juurvilläsoola, mes saias sedäsi, et peedi-, kaali- või muule pu-rule pannas manu meresuula ja töisi maiguandjit. Nendege om ää lihamarinaadi tetä või näituses mõtsloomaliha küdsäte. Edimese proovipaki om joba valmis ja nimigi vällä mõteldu – Mulgi Maitse.

Indrek ütlep, et temä om oma esä käest õlletegemise kunsti ärä õppin ja tal om laan akate Mulgi krõpse kõrva kah esierälikku õlut

pakma. Nimelt tahap ta krõpsute-gemisest üle jäänu tuure porkne-, kaali- ja peedijupi mahlas ressi ja sis sedä mahla maigus õlle sissi segäde. Peedikrõpsu kõrva peediõlut juvva om vast peris paslik.

Õlle ja maigusoola tegemise tõine ja suuremb mõte om sii, et mihe tahave olla iki mulgi muudu kokkuoidligu ja mõtle-ve kah luuduse pääle. Ei ole ju mõtet krõpsupuru ja üle jäänu juurvilläjuppe ärä visate, ku neist saap midägi tetä. Prügikasti ei lää prilla kah midägi – koore ja muu sodi pandas komposti. Edespidi, ku äri suurembes lääp ja uus oone tulep, sös tahave mihe selle õli, mille sihen na edimelt krõpse küdsäteve, peräst uune kütmise jaos ärä tarvite.

Mulgi krõpsu pakk (70 g) massapoodin ümäriguld kaits

om, ja nii kah, kes laanive keväde köögivilja maha tetä ja tahas sedä krõpsutegijil müvvä. Meestel om tähtis, et tuuraine tulep oma kodu lähiksest ja et na saave sedäviisi Mulgimaa põllumehi kah avite.

Uhkusege näitave Ronni ja Indrek kah krõpsu pakki. Sii om musta värvi nigu Mulgi kuub ja silt om pääl ilus mulgimustreline. Selle mõtel vällä Indreku emä Olga. Ariligu kardulekrõpsu pakist om sii tükk maad paremb selleperäst, et ta seisäp lavva pääl püsti ja sedä saap kõrralikult kinni panna, ku süümine pooleli jääp.

Egäst poodist Mulgi krõpse osta ei saa. Prilla müvväs neid Sillamäe, Narva, Tartu Lõuna-keskuse ja Pärnu keskuse talu-turu pääl, Villändin CityAlko poodin, Karksi-Nuia Tantsivate Mulkide pubin ja Pärnun Port Arturi söögipoodin. Lähembel aal saap krõpse kah Nõmme turu päält ja ütest tilliksest Soome poodiketist. Mihe tunnisteve, et egä na müügitüüd kuigipallu tetä ei ole saanu – ei ole mahti. Kige rohkemb täädust saap nende veissbukiseina pääl, sinna pan-das kige uvvembe uudise üles.

Krõpsuäri lääp prilla äste ja mihe loodave, et üitskörd jõvva-ve na Mulgimaal kah peris oma tehase püsti panna. Sääl oles sis jälle ää oma uusi mõttit ellu viia. Ja neid neil joba jakkus.

Krõpse käis mekman
Kristi Ilves

Suhkrupeedisiirupi tegemine

Siirupit tetti Eestin joba peris Svanal aal. Ma ole selle kirjatüki jaos tarvitent aakirju Taluperenaine 1930–1940 ja 1927. aastel vällä ant kokaraamatut, kus perenaise kõneleve, et om kik esi järgi pruuvin ja egä kõrd om siirupilaar vällä tullu.

Peedi mõstas arjage äste puh-tas, pühites kuivas, lõigates väit-sege õhuksis siives. Sii om peris rasse tüü. Piit om jo kõva. Kap-steriivige om kah riivit, sii om joba kergemp. Midä õhembe siivi saave, sedä rohkemb liimi vällä tulep. Siivi pannas emailit või vaskkatles, kallates raasike vett pääle ja lastas kaase all pehmes kiia. Piite võip kah sagamisrav-vaige tampi. Sis ei tule küll liblu, a tillikse tükikse, mes samamuudu pehmes keeve. Kaval ja ää laan om panna siivi piimäveokannese, mis pannas katlese või siakar-dulde sissi kiima. Nõnda ei lää keedus põhja egä kõrbu ärä.

Pääle kiitmist kallates segu rõõva pääle nõrgume, säält edesi

rõövast kotti. Koti piave kõvast rõövast oleme, et ressin katik ei lää ja liimi iki vällä tulep. Ressiti peris ruvipengi vahel ja lasti aiga-müüdä nõrgude.

Siirup tulep mudu ruuni värvi. Ku tahtsit tat valgempes

saia, sis pidit kurname läbi ka-tik tambit konte puru või läbi buumvilla. 1940. aastel olli joba apteegist osta lupja ja lakmus-paperd. Sis panti kurnamise aig kontepurule raasike lupja sissi, iki selleperäst, et siirup valgempes

saas. Lakmuspapre abige sai ruuvi, kunas om parasjagu. Kui liim olli vedelemp, sis olli vattu ää päält riisu. Ku liim lääp sinitses, sis om lupja pallu saanu. Ku võtap peris lilla värmi, sis om lupja parasjagu. Siirupi kiitmine

võtap kavva aiga – oma 12 tunni või rohkempki, seni ku paksus lääp. Liiga vedel siirup lääp ker-geste apus. Äste keedet siirup seisap aastit. Siirupit tetti pallu, muud magust es ole. Peedi perä anti luumel.

Kui mia laits olli, umbes 65 aastet tagasi, keedeti meil kah siirupit. Jõulus tetti pruuni magust kuuki. Meil keedeti siirupit köögin suu-ren paan, seni ku olli paks pruun mass. Vällä kiita meil es ole moodun. Puid läits väige pallu.

Ku joba suhkurt sai, sis siirupit änämp es keedete. Koloosin panti siimne ke-väde maha, suve tulli pee-divao puhtas kitsu, sügüse üles võtta. Selle tüü iist anti suhkurt. Selle jaos õmmel-di valgust rõövast kotikse. Egäüits sai oma jao. Uhke tunne olli.

Palu Elve

Peedisiirupi ja pallude tõiste mulgi süüke tegemise pannive Mokalaada naise kah DVD laadi pääle. Laati saap Karksi valla kultuurikeskusest.

Egal rahval om oma kombe ja söögi.

Mokalaadalise tulive kokku, et tetä mede oma, mulgi süüke. Om vägä tähtis, et ka tulevase põlve tääs, kudas näituses verivorste, kamakäkke või korpe tetäs. Selleperäst võtime kik filmi pääle. Tegemise aal kaasime kõnelte mulgi keelen, et iki väärtuste oma kodunurga kiilt.

Mokalaata peave

Palu Elve, Arraste Lille-Astra,
Elmingu Maimu, Lepiku Viitu,
Kõõra Rget, Keemi Ryt, Mõtsa Ille, Rikken Aino,
Ryüsaku Helmi, Palu Olga,
Saaremäe Virve
ja Rätsepa Hilja

Mulgi keelege saave tuttaves nii suure ku tillikse latse

Pallu om kõneldu keelepēsast, mes om Võrumaal, a nüid võime uhkusege üteldē, et kah Mulgimaal om oma lasteaia, kun edimest kõrda tetti katset tuvva mulgi kiil lastel lähempel ütē mulgi tädige. Sihandse vahva rojekti kirjut Elme vald ja katen lasteaian – Ritsul ja Alal – om latse joba kevādest saati saanu ütē keelepēsā inemisege tutves nii Mulgimaa kultuuriluu ku keelege.

Vāegā tāhtis om ollu selle edimese keelepēsā man sii, et mõlempel puul om asutise juhi ja tüüteje vāegā lāmmelt suhtunu selles, sest ilma ei oles sii võimalik. Ka rühmā kasvateje om innuge asja man ja toes mulgi tädil. Sihandse rojekti mõte om egā kuu ütēl päevā lasteaia laste manu tuvva mulgi kõnekiil, midā mulgi keelepēsā tädi kõnelep kik sii aig, ku lastege rühmān om. Selle manu käip kah ommukutunn ütē laulu ja māngege. Egā pāe om oma teema ja latse saave tutves nii Mulgimaa kihelkundu, lipu, rōōvide, kombide ku ka keelege. Latse tunneve joba peris pallu sõnu ārā ja ei ole viil ollu tunnet, et na ei

Alli Laande
mulgi keele õpetei

mōista, midā mulgi tädi kõnelep. Ku nüid kellekil selle jutu pāāle tulep mõte, et latse piās kigepāālt kirjākeele selges saame, sis nüid om joba peris pallu uurmissi ollu, et sihande keelepēsā vārk

ei riku last, vaid tiip temā keele rikkampes ja annap pallu manu temā edesiminekul. Laits om vāegā vastuvōtlik ja talle miildip, ku temāge tegeldes ja uut pakutes. Loodame, et sihande ūrjātus saap iiskujus kah tōisten Mulgimaa lasteaidun.

Ku tillikse teeve sedā kikke mānguge, sis kogundi tōine lugu olli perāst kümmet aastet, ku Tartu Ūlikoolin olli võimalik jälle ütē provessur Pajusalu

Tartu Ūlikooli mulgi keele kursuse punt ütē õpetejide Laande Alli ja Pajusalu Karlige. Pilt: Liina Pärismaa pildikogu

Keelepēsā tunn Ala Pōhikooli lasteaia rühmān. Pilt: Vallo Visor

Karlige ūliōpilastel mulgi kiil ja kultuuri õpete. Kigepāāld tulli kursusest osa saame viistōisku nuurt, aga alle jāi kaitstōisku. Sihandē õpe olli peris kiirkursus, mille aal anti ūte semestregē ūlevaade kigist mulgi keele erisustest ja kah raasike sõnavara. Noore saive ütēl päevā sõita kah sōōri Mulgimaa pāāļ ja vaadete kikki kihlkundi. Miut panni imesteme sii, et noore ollive asjast peris uvitet ja vōtīve keele õpmist vāegā tōitselt. Kah kik kodutse tūū ja arjutise teive na

āste ārā. Endel sai selges, et noortel olli kige rassep nummerte ja tegusōnade õpmine ja lause seihen kasutemine. Eks sii tule ikki kõnege ütēn nigu egān keelen.

Ku nüid mõtelde, et mõne aastē iist es kõnelte mulgi keele õpmisest eriti kedāki, sis sihandse tegemise teeve peris rōōmu ja annave edespiditses indu ja jõudu. Mōlempe rojekti om toetust saanu Mulgi Kultuuri-programmist ja ku sedā ei oles, sis sihandsit tegemisi ei saas tetti ja latse jāās pallust asjust ilmā.

Elme kihelkond – 685

Aluun om Elme nime kirjutet aastidel 1210 ja 1227. Elme kihelkonda om edimest kõrda nimetet 1329. Aastet 1329 arvami Elme koguduse akatuse aastes. Pidāsimi Elme kihelkonna ja koguduse 685. aastepāevā Elme kirikun sūgis-kuu 27. päevā.

Elme kihelkond om suurem- bit kihelkonde Mulgimaal. Siin kõneldes oma mulgi kiild. Mia esi ole küll sündünü Tōrvan, aga miu esā tulli Võrumaal ja me perele om tutvamb ollu võru kiil. Sii ārgit minnu pidāme sedā pidupāevājumaletēnistust selle kandi keelen, aga mia pelgā kah võru ja mulgi kiild segi aade.

Mulgikiilset jumaleteenistust pidāsimi viis aastet tagasi kah. Elmar Orav avit miul kik ette valmistede Elme kihelkonna keelen. Inimstel miildūsi viis aastet tagasi mulgikiilne jumaleteenistus ja siikōrd miildūsi viil rohkembki ja üteldi, et omakiilisel jumaleteenistusel om esiārālik vāgi.

Sedā vākke pandse manu esiārālik paik, esiārālik kirik, mis meil Elmen om. Suur Elme kirik om sōa aast purus lastu. Meile om kirikus vennastekoguduse palvemaja, ehitedu aastel 1847. Aastepāevāle kutsemi laulme ja māngme Triskele mihe, kes

Ansambel Triskele liikme, vaimuligu Arvo Lasting, Elve Bender, Helmut Mõtsnik ja orelimāngja Thea Leitmaa Elme koguduse aastepāevā. Pilt: Neil Viskov

lauseve vāege vannu ja pikki kirikulaule lõune-eesti keelen ja vennastekoguduse palvelaule kah. Esi laulsemi kirikulaule Thea Leitmaa orelimāngu perrā.

Enne aastepāevā lākiti mia kirju koguduse liikmidel ja sõp- rul tervituses ja kutses. Inimse vōtseve kirja āā meelege vastu ja pidupāevā tulli pallu rahvast kokku, ligi paarsada engel- list. Nōnda sai sellest aastē suurem-

bit tāhtpāevī Elme kihelkonna ja tervel Mulgimaal. Tulli kah nuuri kirikulisi, kes Tōrva koolin õpeteje Katrin Priilahe kāe all usundiōpetust õpive.

Pidupāevāle tulli āid külālisi. Mulgikiilset palvit avitīve palu- de Tarvastu kirikuõpetei Elve Bender ja Karksist peri õpetei Helmut Mõtsnik, kes olli me rahval kah esi omalt puult mulgikiilse tervituse tennu. Villāndi

praostkonna puult tervit me rahvast kirjutei Toivo Vilumaa. Pidupāevāle ollive Elme vallava- nemb Tarmo Tamm, muuseumi pidāje Valev Elerand ja Hilma Karu, Tōrva Misjonimaja sōbra. Agu Kabrits tōi tervisi Tōrva volikogu ja Valga maakonna puult. Kaits külālist ollive tullu Lātimaalt. Me olemi mõnikōrd arva trehvānu Karki ja Ergeme kirikide rahvast Lātin ja me

puul. Siikōrd säält kirikust es tule muid kui paar lihtsat kirikulist, kes elāve Ruhjan.

Elme kogudusen om nüid neli ja puulsada massumasjat liiget. Taagepera kogudusen om sada liiget. Elme ja Taagepera koguduse om vanast ollu Villāndi praostkonna ja me kiriku- õpetei Johannes Uustal olli omal aal Villāndi praost. Sellest vōi vanembest aast om Elme kirikun kapp Villāndi praostkonna koguduste nimedegē. Umbes 1950. aastel panti Elme ja Taagepera koguduse Valga praostkonda ja Valter Vaasa olli kah Valga praostis. Aga 2001. aastel akati kūsūme, kas mi ei tahas minnā uvveste Villāndi praostkonda. Mōteldi mõni aastē, vanal rahval olli Villāndi praostkonna aig āste meelen ja nemā tahtseve sedā aiga tagasi. Nüid om meil āā olla saman praostkonna, kus meil om ūttemuudu kiil ja kultuur.

Mia soovi teil kigil Jumale õnnistust ja rahu, pallu luutmist Temā pāāle ja Temā oidmist jõu- lu aal, vanal aastel, uvvel aastel, pūhādel ja āripāevil.

Arvo Lasting

Elme, Taagepera ja Mōisakūla kirikuõpetei

Noore Suri tohterdemine

Miu vanaemäl valutesi noorikupõlven kik liikme, viimäte enämb es saa püstü. Sel aal kõnelive inimese, et kohtuge õigust ja tohtrege tervüst saia om vaene asi.

Pantigi sis obene vankre ette, vanaemä ists vankre pääle ja sõit ütten vanaesäge Argla kihelkonda noore Suri manu, raha ja „soru-kovka“ ütten.

Kui vanger Koikkülä lähiksen Koiva veeren õvve pääle jõudse, näi vanaemä ütten musta vana miist, juusse sugemede. Rõia all

ollive nätä tühjä viinapudeli. Tullu sis Suri vankre manu, kõndin esik-si edesi-tagasi üits tükka aiga ja sõs viimäte kõnelnu vanaesäle: „Mine kodu, võta õige kodu lähiksel silpelgapesä, pane pesä vanni, naene kah ja lõpus nõnda lämme vesi, kui naene kannates, vanni veereni.“

Kodun tagasi, teive vanaemä-vanaesä nõnda, kui Suri olli õpetanu. Miu vanaemä om 94 aastet vana ja ta liikme om seniaani kõrran.

Elve Bender

Prova lätsive Saksamaale

Olli naisi, kellele väege miil-disi, kui neid provvas kut-suti. Väike-Aadu püürdusi kigi naisametnige poole sõnäge „provva“. Nii küsisi Aadu Rosine Selma, Kulli poodi müüjä käest: „Provva, kas sul suhkurd om?“ Provva vastas: „Ei ole, papike.“ Ka naiskoh-tunik es pane pahas, kui vanamiis tedä kohtun provvas kutse. Aga sedä sõna olli mõnikõrd ohtlik nimetede. Vahel tarvitedi „provvat“ alvusteveld, pilkamises. Sis tekkisi tüli.

Mul om selgeld meelen tuhande ühessasaa viiekümne viiende aastet november. Olli ommugune tüüjaotus Ühtluse koloosi keskusen. Emä saatse minnu konto-ride. Me tahtsemi porknit osta, neid olli vaja enne kandseleist vällä kirjutede. Ma jäi kulleme, kusmuudu siin tüüjaotus käi. Ma olli sedä kuulnu-nännu Rautsepä põllutüüprigaadin, kos emä tüüt.

Keskusen olli prigadiiris nuur naene Ellen. Naese lätsive tüü peräst tülli. Valli es taha lauta sõnnikut tõstma minnä. „Misperräst mia piä alati sii ohver oleme ja sita sihen songma! Mingu tõse kah!“ - „Kae kos om provva!“ sai prigadiir vihatses. Valli kisasi: „Mia ei ole provva! Provva lätsive ärä Saksamaale! Äbi piäs sul, Ellen, oleme!“ Ellen näi, et olli liiale lännu. Ta palusi: „Anna andis, Valli, kui võit!“ Valli olli iki viil vihane: „Aga mitte ei anna andis! Mia ole aus tüüline, mitte mõni provvakene!“ Tüli kestse viil tükka aiga. Alla sis, kui prigadiir peris ikse, läts Valli lahkes: „Ää küll, provva lää sis lauta sitta viskame.“

Prilla om provva jälle au sihen. Nii rikka kui ka vaese naese om meelitedu, kui neid austades – kige rohkemb just meeste puuld.

Elmar Orav

Päkäpikupapa jõulusõit

Tarvastu kunstikooli laste üttenkuun tettu jõulupilt. Pilt: Kristi Ilves

Päkäpikupapa ringuts mõnusest ja lükäs paksu teki päält, aig olli argi ala aia. Kõögist tullu joba ääd kohveaisu, mammi olli pannkuuke raadin ja kohvi valmi tennu. Päkäpapi akas ommukusüüki süüma. Kõtt täis, läits papi ussest vällä, nende kodu olli paksun mõtsan suure tõrvatse kannu all. Satte paksu valget lume, jõuluaig es ole enämb kaugel. Vana päkäpikk läits talli manu, mis olli tõise kannu all, sääll ollive nendel obese. Obese söödet-joodet, sääds papi ennest lastel kommi ja kiket ääd viimä ja vaateme, kun om ää ja kun alva

latse. Obene panti väikse saani ette ja sõit võis alate, saani pands päkäpikupapi suure kotitävve kommivärki.

Tii käis kiirä-käärä ümmer puie, suure pedäje mant paksu kuuse ala, kuuse alt laia vana tamme manu, mäest üles ja mäest alla, üle suu, läbi laane. Sõita tullu õige pikält, joba tullu õdak kätte ja tähekse akassive taevaletusen säräme, kuusirp paistse kah taevan. Sis akassive tulekse vilkme läbi puie, mõtsavahi maja seis lage pääl, paks valge lumemüts pähän. Korstnest tullu suitsu, päkäpikk karas

saanist maha ja ots kotist iluse suure sokulaadikommi vällä. Kribinel ronis vanameheke seinä müüdä akne manu, vaades aknest tuppä. Väike tüdrukuke ists lavva veeren ja ai näpuge järge aabit-sen, õpp tähti ja laulusalmi. Küll olli ää laits. Päkäpikk leids väikse iireaugu ja ronis säält tuppä. Komm satte potsti sussi sissi, mes latseke olli akne pääle panden. Päkäpikuvana ronis kähku jälle vällä ja opsti saani. Sõit läits edesi, ikki äid latsi otsme.

Mõtsa Astrid

Õimlase jäive Ummuli rahva süämese

Ummuli vallon olli Eesti Kultuurkapitali toege joba 2013. aastel väige tore õimunädäl. Sõs and uhke konsserdi Karjala ansambel Sattuma. Petroskoist peri ansamble liikmil olli väige ää miil nii Ummuli laste tettu kaarte üle kui kah käsitüükambren meisterdet mustreliste savinõude üle. Armas olli nätä, et na näidässive neid peräst oma palgäpäeviku (FB) seinde pääl.

Egä kõrdaminek utsitap ju iki edesi tegeme ja selleperäst võtime nõus õimlase sii aastet kah siia kutsu. Õimunädäl om egä aastet suur üle-eestiline ettevõtmine, kun kinnitedes Soome-Ugri juuri, saadas engepidet ja õpites maailma pääle laiembelt vaateme.

Ää om miilde tulete kah minevaastest õimunädälit: noor-detuan pikä lavva taga istsive eri põlvkonde inimese ja kigile uut-medet võtivate lauluviisi üles just kige noorembe osavõtja – I lassi

Ansambel Merema. Pilt: Kalev Laar

tüdruku, kes akassive laulma rahvalaule. Olemine olli siande, nagu võis olla pernaistel XVIII aastesaa nelläbe õhtuld, ku tetti üttenkuun näputüüd, kõneldi

lugusit ja lauleti laule. Sedä piap esi tundma, sõnadege ei saa sedä edesi anda

14. oktoobrel üürjati Ummuli õimupäev tohutüü tüütuaage, kun

liikme paksive päältvaatejil ersade ja mokšade laulukultuuri, jutte, kombit ja õpetive medel selges kah üte tantsu. Rahva-

muusikaansamble Sattuma ja Merema jääve väige kavvas aas nende inimeste süämese, kel olli õnn neid nätä-kuulda. Kindlaste loodame õimlasi vastu võtta kah 2015. aastel ja väige tore oles kunagi minna kaugide õimurahvaste manu kah mulgi kultuuri näitäme.

Meid avitive maakonna õimunädälit iistvedäi Eha Mandel ja Fenno Ugria Sihtasutus, kes juhata meid kokku mordvalaste (ersade ja mokšade) ansamblege Merema, mes ast üles etendusege oma kommetest, rahvalaulust ja -muusikast. Suures toes ollive kah mulgi keele ja kultuuri õpeteje Katrin Rannu ja Anu Unt, kes sellätive lastel, kes nii õimurahva om ja mes na mede man tegeme akkave. Muduki tõive na latse kah konserti kulleme.

Anne Pai

Ummuli valla kultuuri- ja nuursuutüü tegije

Mulgi kiil: Kristi Ilves

Ülikoolin õpiti korbitäädust

Mulgi korbi:

½ l piimä
50 g pärmi
800-900 g püüglejahu
1 muna
1 tl suula
200 g võid

Tetäs pärmitaigen. Kerkunu taigast tetäs kukle, küdsätets ahjun. Jahtunu kukle lõigats risti pooles, kummagi poole pääle tõstets mannapudrusegu ja määrts päält munage. Pannas 10-15 minutis ahju. Ku päält kirjus lääp, sis om valmis.

Korbipäälne:

800 g mannaputru
100 g võid
2 muna
1 kl mett või suhkurt raasik suula

Aga mede kodun panti iki paksupiima ja mannaputru mõlempit kõrrage ja ütepallu.

Palu Olga kõnelep, kudas temä oma korbi valmis tei. Pilt: Kristi Ilves

22. novembrel olli jälle Mulgi Oma Ülikuul ja sis me kõnelime korpest, teime ja seime korpe. Päe olli ilus ja Vilumetsa Julius

olli kah joba aiksel kohale tullu, ütten pillige muduki.

Ninda sis akas, Julius mängs, perenaise ja üits permiis tullive

oma korpege. Muduki olli neid kah, kes tullive pallelt õpme ja kulleme. Korpe olli egätmuudu tuudu, olli kardulepudruga, man-

nage ja paksupiimäge, manu olli pantu peedisiirupit, mett, rosinit ja küümnit. Säansit olli kah viil, midä pirla tetäs. Kik kihelkonna ollive oma korpege vällän.

Kigepäält tantseve Alliste latse ja sis vaatsime vilmi „Pannkuuk“, selle ollive jälle tennu Tarvastu koolilats. No om meil iki tubli latse küll. Mokalaada naise näitsive kah vilmi sellest, kudas nemä korpe teive. Vilmi vaadet, lätsime alle peris korpe manu. Nüüd akas egäüits oma korbilugu kõneleme, kudas tei ja kudas küdsät. Ja sis kaieme maiku kah. Küll olli ää, iki üits paremp ku tõine. Latse lätsive Mokalaada naistege korpe küdsäteme, tõise jäive juttu aama ja Juliust kulleme. Aig läits lennäten ja joba latse tullivegi rosine- ja küümnekorpege. Kõtt olli korpest täis süüdu, aga laste tettu lämme korbi ollive iki kah ää.

Anneli Arraste
Mulgi Oma Ülikooli
iistvedäi

Latsela

VÄRVI PILT TÄHTE JÄRGI ÄRÄ JA VAATE, KAS LEVVÄT RAHAPAA!

JÄNESSE JA KÜLMÄ VÕISTELUS

VANAL AAL LÄNNU KÜLM JA JÄNES KATEKSI VÕISTLEME, SEST KÜLM LUBANU JÄNESSE ÄRÄ KÜLMETE. KÜLM PITSITEN EDIMEST KÕRDA – JÄNES KÄÄNDÄN PUHMA KÕRVA LUME SISSI MAGAME. KÜLM PITSITEN TÕIST KÕRDA KÕVEMBINI JA KÜSINU: “KAS OM KÜLM?” JÄNES KARANU ÜLES JA NÄIDÄNU OMA LUME SISSI SULANU ASET.

SIS VÕTTAN KÜLM KIK OMA RAMMU KOKKU, KÜLMETEN ÕIGE KÕVASTE JA KÜSINU: “KAS NÜID OM KÜLM?” JÄNESSEL OLLU JOBA SURM KEELE PÄÄL, SEST KIK LIKME OLLU KÜLMÄ PERÄST KANGE; KIKKE JÕUDU KOKKU VÕTTEN SAANU VIIL MAAST ÜLES JA ÜLE ÜTE VANA KANNU KARATE, ESI ÕIGANU: “PÕH! KUI LÄMI!” KÜLMÄL LÄNNU SEDÄ KUULDEN MIIL MÖRUS JA TA ÜTELNU: „EI AVITE SIIN MIU JÕUD MIDÄGI. SIA OLET VÕIDUMIIS.”

SIS OLLU JÄNESSEL NÕNDA ÄÄ MIIL, ET TEMÄ KAVALUSE ABIGE JÄNESSE SUGU VIIL ELLU JÄÄNU. TA AKANU NAARMA JA NAARAN SENIKAVVA, KU MOKA LÕHKI LÄNNU. NII OM JÄNESSEL TÄEMBESE PÄEVÄNI LÕHKI. JA SEDÄ EI OLE KAH KENNIGI NÄNNU, ET MÕNI JÄNES ÄRÄ OLES KÜLMÄNU.

Eesti muinasjutt Mulgi kiil: Kristi Ilves

Sõna om segi lännu.
Kae nii õigeste rivvi säädä, sõs saat üte soovi!

JÕULUVORSTE KIGEL VALGIT
ÕNNERIKAST PIKKI JA UUT SIU JÕULE
PEREL AASTET!

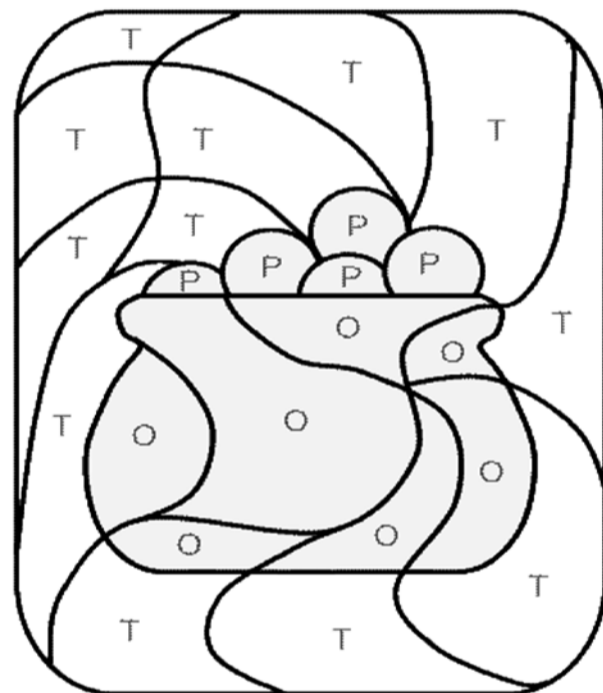

VÄRVI PÄKÄPIKK ÄRÄ!

Ku sõna om rivvi säetu, saada sii suuv 1. märtsis e-kirjage aadressi pääle ajaleht@mulgimaa.ee või ariligu kirjage Mulgi Kultuuri Instituuti: Kevade 1, Tõrva, 68605, Valgamaa.

Kirjute manu kah oma aadress, sest vastanu laste vahel loosime vällä auinna!

P – KÖLLANE
O – PRUUN
T – SININE

E	V	B	K	N	M	Ä	L	Ö	K
E	Ä	A	Õ	D	K	F	G	H	J
R	T	K	R	S	A	A	B	M	A
S	T	O	U	G	A	T	U	I	O
G	H	J	O	Õ	L	Ä	B	Ü	P
F	V	N	Ä	J	Ö	H	Ä	G	F
A	B	M	L	T	K	D	S	P	A
Ü	N	U	T	E	S	I	I	R	R
J	R	Õ	E	D	H	M	B	I	Õ
D	K	G	N	J	U	U	S	S	E

Nende ruute sissi om ärä paetet 10 inimese kere jagu, otsi vällä! PÄÄ (pea), KAAL (kael), KÕTT (köht), NÕNA (nina), AMBA (hambad), SIIR (säär), KÕRU (kõrv), JUUSSE (juuksed), TAGUOTS (tagumik), KÄE (käed). Loe ülevest alla, alt üles ja viltu kah.

TULEMEN

Abja kultuurimajan

31.12 kell 22 aastelõpupidu, ans PS Troika, DJ Lauri
 8.01 kell 18.30 mälumängu III jagu
 22.01 kell 18 „Muusika Eestimaale” – Johan Randvere (laver)
 29.01 kell 17 lubi Meelespea piduõhtu
 12.02 kell 18.30 mälumängu IV jagu
 13.02 kell 19 „Muusika Eestimaale” – Riho Sibul
 14.02 kell 20 tantsuõhtu, ans Svips
 24.02 Eesti Vabariigi aastepäev: kell 10 ommukukohvi ja vilmivaatemine, kell 11 konsert-aktus
 26.02 kell 11 teater Reky etendus „Tipp ja täpp”
 26.02 kell 17 Meelespea piduõhtu
 6.03 kell 19 „Muusika Eestimaale” – Trio Contemp (Ukraina).
 12.03 kell 18.30 mälumängu V jagu
 Jaanuarikuul päevapildinäitus „Avaste Mulgimaad”, märtsikuul ETM näitus „Latsepõveluu”

Villändi vallon

17.01 tilliksede vallakodanike pidu Paistu rahvamajan
 30.01 kell 19 Paistu rahvamajan salongiõhtu Janika Sillamaage
 31.01 valla rahvatantsupäev Eimtal ringuunen
 13.02 noorde moepidu Eimtal koolin
 14.02 kell 17 salongiõhtu Paistu rahvamajan "Ah, ilma naistete om kurb maailm...", Jaan Willem Sibul ja Karmen Puis Vanemuisest
 23.02 Eesti Vabariigi aastepäevä tähistamine Ugalan
 7.03 kell 21 naistepäeväpidu Paistu rahvamajan – ans Nonstop ja madude sõu
 Valla mälumäng 20.01 kell 19 Paistu rahvamajan, 11.02 kell 19 Uusna külämajan, 17.03 kell 19 Ramsi vaba aa keskusen.

Karksi valla kultuurikeskuse

2.01 kell 16 näituse "Tants om rõõm ja elujõud..." (Ullo Toomi) 80 aastet Eesti tantsupidusit ja Margit Jaanson'i päevapildi
 7.01 kell 19 uus Eesti periseluilm "Kuidas ma Aafrikat päästsin"
 8.01 kell 18 jõulupuude palutemine
 14.01 kell 17.30 mälumäng
 17.01 kell 18 maakonna seltskonnatantsijde päev
 23.01 kell 19 Muusika maale – Lauri Väinmaa ja Jüri Aarma
 24.01 kell 14 Villändi- ja Pärnumaa esitegevustiatride õpmisepäe
 2.02 kell 16 Tõrva Kunstistuudio tüüde ja Kuulo Vahteri maale välläpaneku
 6.02 kell 18 tantsuvõistelus "Move your body"
 13.02 kell 17 Hõbeniidi lubi õhtu
 14.02 kell 20 sõbrapäevä teemapidu: lemmikluum
 15.02 kell 11 Liivimaa orkestre õpmisepäe ja kell 17 konsert
 16.02 kell 19 Rakvere tiater "Algused"
 17.02 kell 17 vastlepäe
 20.02 kell 19 Muusika maale - Jaanus Nõgisto ja Tõnu Timm
 24.02 kell 11 lille panek Vabadussõa ausamba manu, kell 12 konsert „Eesti Vabariik 97”
 28.02 kell 18 tantsurühm Mari 30
 2.03 kell 16 välläpaneku „Marimekko- Soome disainilassika” ja „Vanainimese väikse veiduse” Tarvastust
 7.03 kell 20 naistepäeväpidu, ans Amadeus
 9.03 kell 19 Endla tiater: Sepo Seemanni "Eesti miis ja temä poig"
 14.03 kell 16 Muusika maale: Doris Kareva, Robert Jürjendal
 25.03 kell 5 maarjapäevä tähistamine

Tõrvan

30.12 kell 18 aastelõpukonsert ans Kuninglik Kvintett, linnapää kõne, KKS
 31.12 kell 22 aastelõpupidu Veski t 7a, ans OnuPoeg
 07.01 kell 18 jõulupuude palutemine
 12.01 kell 19 Mari Kulli kultuuripreemia välläandmine, KKS
 16.01 kell 19 E. Vilde tiater „Pime tuba” kultuurimajan
 24.01 kell 12 kalapüügivõistelus Riiska järve pääl
 6.02 kell 19 luuleõhtu Contrace
 11.02 Mulgimaa muusikakuule sõpruskonsert, KKS
 14.02 Jaak Kõdari laste luuleraamatu rahva ette tuumine. Muusikat teeve ans Tuuleviil ja Erich Krieger, KKS
 17.02 linna vastlepäev kooli staaduni pääl
 22.02 kell 16 EV aastepäeväkonsert, KKS
 24.02 kell 11 EV aastepäev kooli man
 6.03 kell 20 naistepäev Musta Kõutsi Kõrtsin
 7.03 Dr. Vello Padrik tuup rahva ette oma raamatu „Arstiabist Helme kihelkonnas”, KKS
 27.03 kell 19 lassikatähe Elina Netshajeva, Ksenja Kutshukova ja Auli Lonks, KKS
 Veebruar- ja märtsikuul om kirik-kammersaaln üleven Türi nukukunstniku Resa nukunäitus.
 *KKS – Tõrva kirik-kammersaal

Ummulin

Valla om Valev Eleranna õilmaalinäitus "Kohatu koht".
 13.01 kell 12 Elmar Orava mulgikiilse raamatu "Kui me viil latse ollimi" rahva ette tuumine
 17.02 vastlepäev
 20.02 Eesti Vabariigi aastepäevä tähistamine, käimän om Meelis Kivi.
 15.03 kell 12 Valgamaa memme talvine tantsupäev Ala rahvamajan

Telli Üitsainus Mulgimaa!

Nüid saap mulgikiilset aalehte Üitsainus Mulgimaa kah kodu telli. Telmise indeks 03053.

Lehte saap telli internetist www.omniva.ee või postkonturist, nigu kikki töisi aalehti ja aakirju.

Üitsainus Mulgimaa tulep neli kõrda aasten ja üte aaste ind om 8 eurut.

Mulgimaa omavalitsustest, raamatukogudest ja Mulke Seltsi kogukondest saap mulgikiilset aalehte edespidi kah ilma rahate!

30. detsembrel kell 14 tuvvas Tarvastu käsitüükoan edimest kõrda rahva ette MULGIMAA LAVVAMÄNGU.

Lavvamängu teive valmis kunstnik Kertu Kask. lasteaiaõpetei Reet Järveküla ja mulgi keele õpetei Kristi Ilves. Mängu aviteve nii suurdel ku tilliksil mulgi keele ja mede märkege tutvust tetä.

Kik om oodet!

KOLMAS MULGI MÄLUMÄNG

21. jaanuaril Riidaja kultuurimajan
 18. veebruaril Ramsi vaba aa keskusen
 18. märtsil Karksi valla kultuurikeskuse Akatus iki kell 19.

Küsi manu tel 5198 1363 või kai.kannistu@karksi.ee

Mulgimaa kultuuriprogramm oodap projekte 15. jaanuarini!

Projekte saap siikörd Rahvakultuuri keskusel saata 15. detsembrest 2014 kuni 15. jaanuarini 2015. Mulgimaa kultuuriprogrammi 2014–2017 päämine mõte om alla ja elun oida mulgi eluviisi, kombit, tüüsit ja kiilt. Rohkemb täadust ja tarvilligu papre: www.rahvakultuur.ee

Mulgi Kultuuri Instituut ja Villändi vallon oodave tilliksit mulke nelläbe, 12. paastukuu päeväl 2015 kell 10 Eimtal ringuunen

19. MULGIMAA LASTE VOLKLOORIPÄEVÄL „MULGI ASI UVVEN KUVVEN”

Päeväkavan:

- õpime üitstõist tunme
- egäl rühmal kolm minutiit mulgi keelen
- külälise
- sööme mulgi süüke
- ütenuvängmine

Kikki uvilisi oodame kirja paneme 12. küindlekkuu päeväs 2015 meiliaadressi pääle laande@gmail.com (kirjapandmise man om tähtsä lasteaia/kooli nimi, osavõtjide arv, juhendajide/saatjide arv ja andme – televun ja ilmävõrgu address).

Uvembet lugemist

Kaits kepige miist

Tarvastu vallast peri auturi kolmanden raamatun om nii mulgi- kui kirjakiilset luuletusi elust endest: pidudest, kooliaast, mulkest, unistustest jne. Man pallu toredit päeväpilte nii ammutsest ku uvvembest aast.

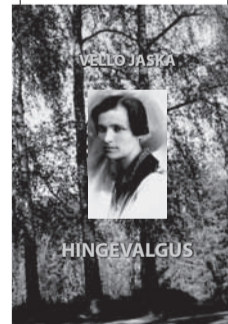
Reisijuh

Tapio Mäkeläise soomekiilne Villändi- ja Mulgimaa reisijuh om eestiuvilisel suumlasel joba 7. Eesti reisiraamat. Ligi 300-leheküllelisen raamatun om 242 päeväpilti, 15 kaarti ja juttu kah mede kandi kuulsambist mees- test-naistest, nagu Hella Wuolijoe, August Kitzbergist, Barclay de Tollyst jt. Muduki om kirjan kik vaatamist väärt kotusse, söögikoha ja üümaja pakja. Raamatun om sihen terve Villändimaa ja kah terve Mulgimaa ütenu selle Valgamaa jaoge.

Hingevalgus

„Hingevalgus” kõnelep Tõrva naiskodukaitse juhust, gaidirühmä vanembest, kuulmeistrest, koori- ja ansamblejuhatejest, lauljast Mari(e) Kullist ek Kulli Marist, kes elli 1901-1972. Raamatu sääd kokku Vello Jaska. Pääle temä ende mälestuste om raamatun pallude töiste inimeste meenutusi. Viil levvapäälte ulka päeväpilte ja mitmit ammatipaprit, näituses Kulli Mari koolitunnistuse.

Mulgi Kultuuri Instituudi väljaanne Üitsainus Mulgimaa

Ajalehe väljaandmist toetab "Mulgimaa kultuuriprogramm 2014–2017"

Toimetus:

e-post: ajaleht@mulgimaa.ee
 post: Mulgi Kultuuri Instituut, Kevade 1, Tõrva, 68605 VALGAMAA
 toimetaja: Kristi Ilves, tel. 5344 8176
 tiraaž: 3000, küljendus ja trükk: OÜ Vali Press

Toimendusel om voli kirjatükke parande ja lühembes tetä.